

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

Redactor:
SEBASTIAN BORNEMISA

Cuprinsul:

Ion Agârbicean: Căsnicia lui Ludovic Petrescu, nuvelă.

M. Săulescu: Aeternitas, poezie.

L. Marian: Spre lumină, schiță.

Volbură Poiană: Cântec, poezie.

Adrian Corbul: Viața la Paris, corespondență.

A. Fogazzaro – D. Tomescu: Misterul poetului, roman.

I. Bura: Strofe, poezie.

S. B.: De-am spune adevărul..

* * Florile dalbe...

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE

SCRISORI DELA REDACȚIE

GHICITURI

ILUSTRĂȚII:

Vederi dela congresul bisericesc
din Alba-Iulia.

„COSINZEANA”

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMANALĂ

având colaboratori regulați pe: *Ion Agârbiceanu, Zaharie Bârsan, T. Liviu Blaga, Ermil Borcia, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, A. Cotruș, Ion Dragoslav, P. Dulfu, Victor Eftimiu, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Dr. M. Hârsu, Liviu Marian, V. C. Osvadă, Ecaterina Pitiș, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, I. U. Soricu, D. Tomescu, Gavril Todica, Viora din Bihor*, și alții — e nu numai cea mai ieftină revistă românească de felul acesta, ci și cea mai potrivită pentru toate familiile române.

ABONAMENTUL E:

Pe 3 luni pentru Austro-Ungaria	cor. 3—
Pe ½ de an „ „ „ „	6—
Pe un an „ „ „ „	12—
Pentru străinătate pe trei luni . . .	5—
„ „ pe jum. de an . . .	10—
„ „ pe un an . . .	20—

Abonamentele se plătesc înainte.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Premiile „Cosinzenei”.

Între abonații, cari plătesc înainte pe un an abonamentul, se sortează la sfârșitul anului, în ajunul Crăciunului, opt biblioteci de câte 25 coroane una, drept cadou de Crăciun, cu cele mai noi cărți literare, pe ales.

Rugăm pe toți, cari înțeleg și apreciază nuzuința noastră, să binevoiască a ne da mână de ajutor, prin câștigarea de abonați număroși, pentru ca, cu ajutorul tuturor, să putem face din „Cosinzeana” o revistă literară din cele mai desăvârșite, pentru familiile române, care să le fie totodată o bună armă de apărare împotriva influințelor literare streine, ivite prin intrarea unor reviste streine prin familii de-ale noastre, și un mijloc de a cultiva dragostea de literatură și cultură românească, până și în familiile cele mai modeste.

Administrația revistei

„COSINZEANA”

Orăștie—Szászváros.

Librăria Națională, S. Bornemisa

Orăștie—Szászváros

Cele mai noi
cărți literare!

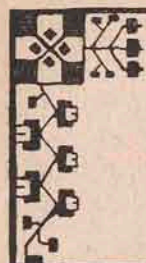
Liviu Marian: Printre stropi	cor. 1:50
Iosif: Cântece, poezii	2—
Chiru Nanov: Peste Dorna, note de călătorie	1:50
Dostoievsky: Amintiri din casa morșilor, roman	1:50
I. U. Soricu: Florile dalbe, poezii	2—
V. Eftimiu: Poemele singurătății, poezii	2—
M. Cruceanu: Spre cetatea zorilor, poezii	1:50
G. de Maupassant: Inima noastră, roman	2:50
Dr. E. Sterian: Educația sexelor	1:50
V. Cathrein: Concepția catolică despre lume, I.	2—
V. Cathrein: Concepția catolică despre lume, II.	1:80
Al. Ciura: Foiletoane	1:60

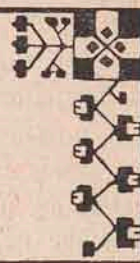
Cele mai noi
cărți literare!

Pentru porto să se trimită deosebit 20 bani de-o carte. Comandele se execută cu cea mai mare promptitudine. Librăria e provăzută cu un bogat asortiment de cărți literare, și la dorință procură și cărți cari îi lipsesc. Mai are mare depozit de hârtie de cancelarie și pentru scrisori, cerneală și recvizite școlare. Cereți catalogul gratis și franco.

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

* * *

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

CĂSNICIA LUI LUDOVIC PETRESCU

de ION AGÂRBICEAN

— 13 —

X.

În ziua a treia înainte de Crăciun, nu erau trei ciasuri după prânz, când Ludovic Petrescu deschise ca o furtună ușa, și intră în casă, înfricoșător la vedere. Ochii săi priveau holbați, măriți să-i sară din cap, obrazul său galbăn căzuse, mustața-i acoperea adânc gura, chelia-i lucia ca o tidvă. Lucia se așezase de cu vreme în locul ei favorit, așteptând pe Tudor Dănescu. Mai erau trei ceasuri până când acela putea sosi, însă Lucia acolo aștepta mai ușor. Când văzu chipul lui Ludovic înghețat de spaimă.

— Îmbracă-te repede Lucio. Dl Schuster moare! Glasul lui Ludovic șueră, ca și când ar plesni prin aer șerpi nevăzuți din coadă.

Lucia nu pricepu pentru ce trebuie să se îmbrace.

— Dacă moare nu împlinește decât o lege la care-i supusă toată lumea zise Lucia, nemișcându-se de pe divan.

— Nu vorbi așa muere, Lucio! Trebuie să mergi numai decât să-l vezi. Și în ochii lui Ludovic încep să ardă o ură adâncă, văzând nepăsarea Luciei.

— Bine, Ludovic, eu nu te înțeleg. Ce mă privește pe mine dacă moare Schuster? întrebă Lucia.

— Vai, nenorocito, tu nu pricepi! Moare Schuster, murim și noi, și eu și tu.

— Ba să mă ierți Ludovic, eu nu pricep să ațarne vieța mea de a dlui Schuster.

— Ascultă muere, Lucio! șueră Ludovic gâfâind și apropiindu-se. El m-a luat companist, dar nu mi-a dat nimic în scris. Pricepi acum? Dacă moare el, noi rămânem pe drumuri.

Luciei până acum îi cauză o plăcere adâncă să-l vadă pe Ludovic zdrobit de-atâta suferință. Dar la cuvintele din urmă se tulbură și disgestul îi înecă înțreg sufletul.

— Ești un laș Ludovic, te disprețuiesc zise Lucia ridicându-se repede și umblând agitată.

Ludovic avu senzația că primește o lovitură puternică în ceafă. Genunchii-i porniră puțin înainte. Mânia

lui se potoli îndată. Ochii, fața, glasul se unseră deodată c'o lingușire grețosă.

— Iartă Lucio, zise. Dar nenorocirea mea e prea mare. Eu, decând sunt companist cu Schuster, nu m-am gândit niciodată că viitorul nu mi-e asigurat. Parcă un demon mi-a furat judecata. Și acum văd deodată că nu mai am nimic. Și mi-e de tine, dragă Lucio. Tu ești deprinsă cu o vieță comoadă, ești obicinuită cu fericirea. Ce vei face când va trebui să trăim din salariul meu de cel mult două sute lunar? Căci alt șef nu-mi va mai da o leafă ca Schuster.

Lucia nu răspunse, nici nu se uită la el.

— Ah, Lucio, scumpa mea Lucio zise Ludovic pe un ton plângător, ca și când ar schelălăi un câne. Ajută-mă, dragă, nu mă lăsa zise târându-se spre ea. „Dorința cea din urmă a dlui Schuster e să mergi cât mai repede să-l cercetezi. Nu suferi pe nimeni lângă dânsul. A venit ficiorul, fată-sa; i-a dat afară pe amândoi. S-a certat rău cu ei. Nu vrea să vadă pe nimeni. Numai pe tine te dorește. Ah! Lucio, iată îți cad în genunchi, ascultă-mă: dute. Poate că Schuster are gânduri bune cu noi. El ne-a fost totdeauna binevoitor. Ah Lucia, zise el — în vremece fața i se albise, poate ne lasă farmacia!“

Lucia nu se mai plimbă. Se oprise dreaptă, liniștită și privea la omul acesta care se sbătea la picioarele ei. Senzația de demult, că de ea-i atârnată o povară grea, ceva rotund enorm, o lăpădătură, și că lăpădătura aceia-i Ludovic, îi veni din nou, în proporții neasemănat mai mari. Și-i părea că globul acela enorm se rostogolise atât de aproape, încât nu mai trebuia decât să iee cineva un cuțit, să taie funia, și monstrul să cadă în adâncimi nemăsurate.

Dar Lucia nu putu vorbi nici acum.

— Ah! Dumnezeu, zise Ludovic pe-un ton tot mai plângător, tot mai slab. Nenorocirea a venit ca un fulger. Pe dl Schuster l-a atins apoplexia când își luă cafeaua, după prânz. L-a fulgerat. Eu am sărit după doctori, am adus cinci, însă nu mai e scăpare. Au venit ficiorul și fata, au plâns, au voit să rămână lângă patul bolnavului. Dar el nu-i poate suferi, pe nime nu poate suferi, nici pe mine. I-a fost un chin nemărginit până m-a chemat și mi-a zis:

— Domnule Ludovic, aș vrea să văd pe doamna

Lucia încă odată“ apoi mi-a făcut semn să es. Ah! Lucio, te rog pe ce ai mai sfânt, nu mă părăsi“.

Lucia se cutremură, trezită parcă acum din somn, își luă paltonul, își puse pălăria.

— De-ajuns Ludovic“, zise ea bărbatului care, necrezând că Lucia se 'mbracă pentru Schuster tot se mai rugă cu glasul lui plângător. — Destul, adause cu mâna pe clanta ușei. Iacă te ascult. Și ești numai decăt.

Ludovic după ce se duse Lucia, voi să plece și el, și dacă sasu nu le lasă nimic, să-l strângă de gât să-i dea ce-a câștigat în cărți. Dar nu mai avu putere să se miște...

Servitorul abia voi să lase pe Lucia să între în camera bolnavului. Sufletul ei era atât de inundat de-un adânc simțământ de scârbă și dispreț încât întră liniștită, și privi fără nici o groază enorma grămadă de carne. Dar Schuster o simți, nările lui se dilată și își deschise un ochiu, care pără mai mult un simbur de jar. Cu greutate își scoase de sub plapomă mâna dreaptă în care strângea o hârtie. Începă să vorbească cu mare greutate. Părea că răsuflă ceva dintr-o bolboacă.

— Mai ascultat. Îți mulțamesc. Da, îți mulțamesc. Te rog ține hârtia aceasta“. — Lucia o luă fără nici o împotrivire. „Eu poate n-am să mor, continuă sasu. Am mai avut atacuri de-acestea. Eu — însă nu mai putu spune nimic. Simburile de jar dispără în grăsimă, și pe Lucia o cuprinse o groază nemărginită. Simți cum îi învie rădăcinile părului, și ea se repezi deodată afară, izbind ușa în fața servitorului, fugi pe trepte, o luă la goană pe uliță, și când ajunse acasă, căzu frântă pe divan. Își pierduse conștiința. Ludovic căzu desnădăjduit la picioarele ei. Începă să-i facă fricțiuni, s'o descopcie, dar când ajunse cu mâna la cămașă, Lucia făcu o săritură de tigră, și se opri în mijlocul odăii. Hârtia ce-o ținea cocoloșită în mână căzu lângă divan. Ludovic o ridicase, o despătură cu lăcomie, și ochii lui întâi fugiră repe de sus până jos pe coala de hârtie. Nu putuse ceti nimic. Apoi a doua oară o ceti, însă nu înțelese nimic. Abia la a treia și la a patra cetire înțelese că-i testamentul dlui Schuster, prin care lasă farmacia „Leul de aur“ Luciei Firu măritată Ludovic Petrescu.

Bucuria care-l cuprinse fu atât de mare, încât el rămase pe-o clipă mut și ochii lui priveau cu spaimă. Apoi sări deodată de pe scaun și începă să joace, începă să cânte prin casă.

Lucia credea că ș'a pierdut mințile.

— Ce ai Ludovic?

— Ah! dar tu nu ști? Suntem mântuiți, suntem fericiți. „Leul de aur e al nostru“, și abia acum își aduse aminte că trebuie să-i mulțamească Luciei.

Dar cercă zadarnic să se apropie de dânsa. Lucia trecu repede în odaia ei de durmit, și încuie ușa.

Ludovic alergă numai decăt la farmacie. Dar pe când ajunse dl Karl Schuster murise. Rudeniile apotecarului îi tăbăriră pe cap, și spuneau că au să atace

testamentul, fiindcă bătrânul nu fusese în toate mințile când l-a făcut.

Când sosi, pe la șase, Tudor Dănescu n'o mai cunoscă pe Lucia. Fața ei era palidă-verzie, ochii fără vieață, și trupul ei întreg părea frânt de-o boală neîndurată. Tudor Dănescu cercă s'o mângăie, o întrebă cu vocea tremurătoare, o îmbrățișă ușor. Însă Lucia era cufundată în tăcere grea.

Tudor se ridică și șeză alături, zdrobit de durere.

Deodată Lucia se 'ntoarse spre el, cu ochii de flacări sălbatici.

— Scapă-mă“, îi zise. Vocea ei era puțin răgușită.

Cuvintele acestea pe Dănescu îl săgetară ca un cuțit ascuțit prin inimă. De durere buzele lui se descolorară și începă să tremure.

— Scapă-mă, Tudore“ zise a doua oară Lucia cu vocea mai puternică, alipindu-se de Dănescu.

— De ce să te scap, drago?“ întrebă Tudor îmbrățișându-o.

— De Ludovic, de Schuster, de casa asta, de mobilele acestea, de toaletele cumpărate de el, de giuvaerele lui, de aerul de-aici. Ah! mântuește-mă Tudore, fie-ți milă de mine“. Și Lucia începă să plângă, tremurând la peptul lui Dănescu.

— Liniștește-te dragă, eu voi fi cel mai fericit om, dacă te voiu putea ști a mea vr'odată.

— A ta, și numai a ta, pentru vecia a ta“ strigă Lucia cu ochii plini de flacări, conținând din plâns. Văpăile ochilor se măriră cum îl privea pe Tudor. „N-am fost niciodată a altuia“, continuă cu patimă. „Pe tine te-am așteptat, la tine am visat, pe tine te iubeam. Nu te-am cunoscut și n-am priceput nimic din vieață. Chiar visurile mele erau adânci și reci, și nu înțelegeam nimic din ele. Dar acum înțeleg, ah, înțeleg adânc. M'am înfășurat în lăuce și în plăcerile succeselor numai ca să mă pot păstră ție. Am rămas oarbă înaintea farmecelor ori cărui alt bărbat, numai ca să te pot vedea mai bine pe tine. Iubește-mă, Tudore, sunt vrednică de tine“. Ea-i îmbrățișă cu brațele albe, goale, grumazii lui, și părea că-i adormise pe piept. Din ochii de cărbune alui Dănescu picurau încet lacrimi. Cum se desfăceau din cele două pete de întunec, fără să le umezească, lacrimile păreau că izvorăsc din infinit.

— Dragă, scumpa mea Lucia“ zise Dănescu, în glas c'o nesfârșită tremurătoare tinereță. „Da, eu am să te scap. Am să te duc cu mine, să fi a mea pentru totdeauna. Și nu va mai fi putere pe lume să mi-te răpească.

— Îți mulțamesc Tudore“ suspină Lucia. „Da, să mă scapi. Aici e pentru mine iadul, de-acum. A fost și până acuma, dar conștiința nu mi-a fost clară de prăpastia de-asupra căreia plutesc. Eu, Tudore, i-am crezut pe toți bărbații făcuți anume ca să ne slujască nouă. Eu credeam că ținta noastră, a femeilor, e să strălucim între femei. Mă credeam regină, Tudore. A trebuit să te cunosc pe tine ca să cad din

înălțimea în care am plutit totdeauna“. Și o înăbuși din nou un plâns amar!

— Pentruce plângi? o întrebă Tudor, cercând să-i vadă ochii.

Dar Lucia și-i ascunse.

Am conștiința, Tudore, că-s o nimica, o zdreanță înaintea ta. Conștiința aceasta mi-e grea. Nu mă vei disprețui tu, oare, când te vei convinge ce puțin prețioasă sunt eu?“ Cuvintele din urmă le spuse rar. Ele erau clare și grele!

Dănescu o îmbrățișă cu putere, și-i smulse un sărut prelung, plin de înfiorare.

— Nu mai vorbi așa, Lucio. Îmi rănește prea adânc inima. Tu nu te cunoști. Eu te voi iubi totdeauna ca 'n seara când te-am văzut mai întâiu.

— Îți mulțămesc Tudore“, zise Lucia c'un lung suspin, îmbrățișându-l iar.

În seara aceea Lucia lipsi dela probe. Lipsi și în ziua următoare și a treia. Se încuiase în camera ei de dormit, și nu mai voi să-l vadă nici pe Tudor Dănescu.

Membri comitetului aranjator erau agitați în măsură mare. Eră aici ziua de concert și încă nu știau dacă se va face Lucia bine. Căci ea lăsase vorbă lui Ludovic că-i bolnavă.

Ludovic eră atât de ocupat ca proprietar singur al „Leului de aur“, atât de fericit, încât nici nu luă în seamă boala Luciei. Aranjă farmacia din nou, după gustul său, își socotea înainte venitele, și în restimpuri rămânea nemișcat, gândindu-se dacă toată fericirea aceasta nu-i un vis? Amenințările rudeniilor nu-l înfricoșară. „O să le arăt eu“, își zicea mereu.

În oraș răsuflase vestea că Ludovic Petrescu a moștenit „Leul de aur“ dela Karl Schuster, și se mirau mulți de hotărârea sasului.

Și polecra de „frumoasa apotecăreasă“ se rostea în cercuri tot mai largi.

— urmează —

O O O

Eternitas.

M. SĂULESCU

Vai! zeii cei de astăzi, vai! zeii cei tăcuți!..

*Acel care-o să sfarme tăcuții zei de azi
Ce suflet va avea?*

*De-acuma mă cutremur gândind la clipa când
Va strânge 'n mână dalta enormă sfărâmând
Uimit de scânteierea ce va ieși din ea...*

*Va fi un om puternic nebunul Prometeu
Ce iar va reveni!*

*Întâiu și 'ntâiu va plânge în fața atâtor zei;
Și-apoi când o să vadă că nimeni dintre ei
Privirea mută, rece spre el n-o va ținti
Măreata rugăciune pe buze și va opri...*

*Se va uita în ochii sculptați de vre-un barbar
Și se va minuna,*

*Cum ani de ani în stare a fost o 'nchipuire,
Să prosterneze în față-i nebuna omenire?*

— *Și 'n gându-i lumea 'ntreagă atunci va tremura...*

*Și-apoi, apoi la urmă de tot va izbucni
În râs clocotitor,
Cu el va râde marea, și aerul și cerul,
Chiar lumea mulțumită c-a desvelit misterul,
Deși alți zei va cere la urmă 'n locul lor —
Se va porni ca dânsul în râs clocotitor...*

Voi! zeii cei de astăzi, vai! zeii cei tăcuți!..

*O mână grea în aer va tremură o clipă,
Și dalta va cădea,
Pe creștete, pe piepturi, pe brațe deodată
Și tăndări și sfărâme va umple lumea toată
Deși ea n-o să vadă ce suflu umblă 'n ea...*

*Dar... mai apoi, la urmă când zei n-or să mai fie
Muți și 'nfiorători, —
Eternă întrebare, eternă nebunie
El, cel dintâiu, va crede 'n zeii viitori!*

*Și singur poate, 'n piatră, cu dalta destructoare,
Ca cel dintâiu barbar,
Va da ființă nouă credinții viitoare
Dar tot neînțeleasă tot neliniștitoare —
Și-alt destructor la urmă, o să răsară iar...*

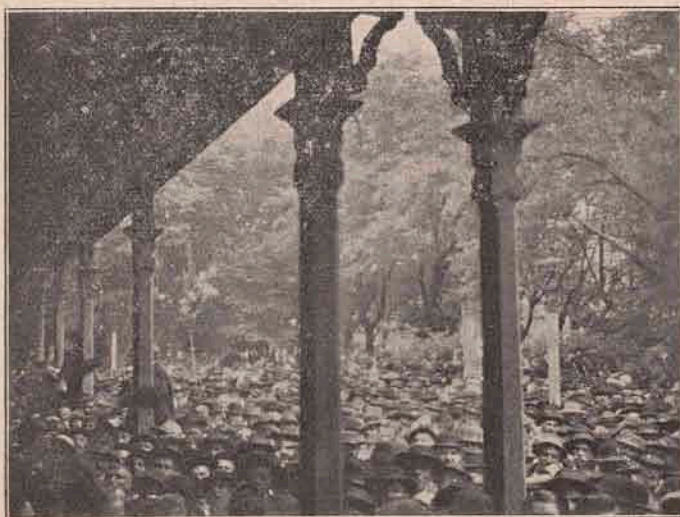
Și noi vom merge 'n noapte mai triști și mai pierduți...

*Vai! zeii cei de astăzi, vai! zeii cei tăcuți
— Ca cei de altă dată, cari în uitare zac —
Ei ne 'nșeleg durerea, de-aceia poate tac!...*

O O O

*Vedere dela congresul bisericesc din Alba-Iulia:
Biserica din Maieri. Lumea, ce n-a găsit loc în biserică,
dimineața la 9 ore, a fost nevoită să rămână pe-afară.*

*Vedere dela congresul bisericesc din Alba-Iulia:
Mulțimea în parcul orașenesc, înainte de a se începe adunarea.*

PRINTRE STROPI

— VOLUMUL DLUI L. MARIAN —

Cetitorii nostri cunosc pe Liviu Marian, autorul volumului „Printre stropi” din câteva bucăți publicate în revista noastră. E un scriitor, care nu caută motivele în lumea psihologică a oamenilor, nici în viața lor esternală, cu multele ei dureri și bucurii, ci într-un domeniu mult mai sec, mult mai neînsemnat, care însă pe scriitorul acesta gingaș îl farmecă și-l ispitește. El vede ființă vie în pata de cerneală care a căzut pe hârtie, în picurul de ploaie ce s'a izbit de geam, în stropul de sânge, ce aleargă prin vâne, în picătura de vin din fundul păharului, și toate aceste „ființe” îi vorbesc în graiul lor ciudat, cunoscut numai autorului, o mulțime de impresii, o mulțime de observații prinse în pripă, senine și fermecătoare, cari au darul a-ți procura câteva clipe de repaos, de mulțumire sufletească.

Volumul simpatic, cu o frumoasă cupertă în colorii, costă cor. 1:50 + 20 bani porto, și se poate comanda la „*Librăria Națională*” din Orăștie. — Dăm din volum următoarea bucată frumoasă:

SPRE LUMINĂ

Nu-și poate da bine seama cum a venit pe lume. S'a trezit așa deodată în mijlocul unui șivoiu de boabe roșii, tot una și una, ce curgeau în ritm regulat printr'o țeavă îngustă, vâna.

La început se prelingeă neîndemânatec, stânjenit de mulțimea altora, cari se înghesuiau în juru-i pe îngusta țeavă lucioasă, fără să întrebe ceva. Mai târziu, chinuit se vede de muțenia plictisitoare, ce-l încunjură, sau de oboseala drumului, îndrăsnî să întrebe sfios pe un vecin al său:

— Încotro mergem?

— Cum, nu știi? Îi răspunse acesta mirat. Urcăm spre inimă!

Nu înțelese ce-i inima. În schimb văzû cum țeava se lărgește tot mai mult, auzi tot mai deslușit niște lo-

vituri puternice și încurând i se deschise în față o gară mare cât o poartă, prin care lunecă cu iuțelă amețitoare, rostogolindu-se cu sgomot surd la vale.

— Asta-i inima! Îi zise stropul vecin. Și înainte de aș putea da seama de ea, se trezi iarăș afară și, împins de șivoiul neastâmpărat al boabelor, pornî pe altă cale.

Cum ar fi voit să rămâie acolo sus, măcar câteva clipe, nu atât pentru a se odihni de cale, ci mai mult din curiozitate de a cunoaște mai bine încăperile inimii, ale cărei băți regulate, ca de ciocan, slăbiau în urmă-i tot mai mult. De abia îndrăsnî să întrebe pe un tovarăș sglobiu de lângă sine:

— De ce nu poposim sus în inimă?

Cel întrebat făcû o față curioasă la această întrebare naivă și cu un zimbet disprețuitor îi răspunse:

— Cum? nu știi, că noi nu avem voie să ne odihnim niciodată? Și cu o smuncitură dibace îi luă înainte pe țeava, ce cotî acum spre stînga și se îngustă mai tare.

De unde până mai înainte drumul fusese întunecos, încât abia putea cunoaște fața tovarășilor săi de drum, acum începû să se răspândească o lumină tulbure-roșie, ca cea ce prevestește răsăritul soarelui; se apropiă de tâmplă, prin care pătrundeau raze de lumină.

— Mai încet, se auzi deodată un glas răstit de dinainte, ne apropiem de creier și nu pot se între toți! Când vei înțelege aceasta?

Creierul? Ce-o fi și asta, își zise nedumerit stropul de sânge și rugă sfios pe vecinii săi, să-l lase să intre în creier, căci nu-l văzuse încă.

Prin pelița fină a vânei, ce se subțiasă acum ca un fir de paianjen și devenise străvezie ca un geam, se vedeau munți înalți și goi de culoare roșie-cenușie. Stropul aveă senzația, că trece printr'o vale adîncă și îngustă, de unde priviă uimit înălțimile stîncose și pleșuve, brăzdate de dungi minunate, ce păreau a fi albiile unor părae secate.

Nici n'avû vreme să întrebe de tovarășul său, ce-l urmă la pas, ori de acesta este creierul, când începû să

*Vedere dela congresul bisericesc din Alba-Iulia:
Părintele Dr. Vasile Lucaci, vorbind în mijlocul poporului.*

audă glasuri tainice, ce păreau a isvorî din văile munților din jur: erau gândurile omului!

— Ce minunată zi! Se pare, că toamna a adunat înadins pentru aceste clipe toată rămășița de lumină blândă, pentru a-și lua prin zimbetul său melancolic rămas bun dela noi. Câtă duioasă poezie a pus natura în această tristă despărțire prin deslipirea molatecă a frunzei ofilite de pe ramul despoiat de podoaba sa bogată și prin lunecarea domoală a cărdurilor de cocoare pe întinsele apa albastre ale cerului! Iar pe urma lor sosește iarna cu zimbetu-i ucigător, de ghiață, gonind lumina blândă, pentru a face loc întunecului chinuitor. Ah, lumina! Cum se depărtează ea pe aripile sburătoarelor, ce se topesc în zare!“

Cu drag ar fi rămas acolo sus, pitit într-o vâlcică tainică a creierului, pentru a putea asculta mai departe glasul vrăjit al acestor gânduri poetice, dar trebui să iasă. Și aducându-și aminte de dorul omului după lumina blândă, pe care trebuia să o piardă încurând, se cutremură la gândul că este pedepsit de soartă, să nu vadă niciodată această lumină, menit fiind să pribegască vecinic pe aceleași văi întunecate din vâenele înguste ale trupului. Și un dor nemărgenit de lumină îl cuprinsese, dor puternic, care eră nutrit de sentimentul vag, că-și avusese și el cândva orbârșia în cuprinsul scaldat de acea lumină vrăjită.

Un tovarăș al său, care demult se împăcase cu viața aceasta lipsită de farmec, auzindu-i suspinele înăbușite, îl întreabă ce chinuri îl muncesc.

— Aș dori să ies din închisoarea aceasta, ce mă înăbușă, să văd și eu lumina!

— Să ieși? Dar nu se poate! Menirea noastră este să trăim aici în întunec. Acela, care nu se supune acestei legi, plătește îndrăzneala sa cu moartea. Se vede că ești încă tânăr și n'ai pătruns rostul adânc și înțelept al acestei vecinice mișcări în întunec! Din ea se zămislește viața!“

Și în vreme ce stropul de sânge își urmă întristat calea, chinuit de gândul, că dorul său va rămâne vecinic neîmplinit, — omul, un tinăr visător care-l adă-

Vedere dela congresul bisericesc din Alba-Iulia:
Părintele Dr. Domide, ține poporului frumoasa vorbire despre primejdia, care amenință biserica greco-catolică română.

postia pe nemulțămît în vâenele sale, se căsniă să scoată dintre niște spini o mărgărită, singura podoabă, ce stăruia încă pe câmpul pustiit de fiorii reci ai toamnei, pentru a o aduce iubitei sale. Dar nu izbuti să o răpiască din adăpostul ei întărit fără o jertfă: se răni la un deget într-un spin.

Întâmplarea norocoasă a voit, ca stropul de sânge, însetat de lumină, să fie atunci aproape de rana deschisă și fu printre cei dintâi, care deteră năvală afară.

Ieșit la suprafață, s'a oprit o clipă, orbit de lumină și încremenit de uimire, la marginea ranii. Dar visul i-a fost scurt.

Dupăce a privit adânc în ochii mari ai tânărului, ale cărui gânduri vrăjite nu aveau să le mai surprindă în cutele tainice ale creierului, a sorbit cu nesaț întregul cuprins luminos și a lunecat beat de fericire pe petala ofilită a mărgăritei, cu care-l împreună aceiaș moarte dulce, isvorită din acelaș gând tainic al visătorului însetat de lumină și iubire.

O O O

CÂNTEC

Plâng de dorul primăverii
Lilieci în grădină
Cum așteaptă mângăierea
Blândeii raze de lumină.

Când o fi la primăvară
Tu să rupi din ei o floare,
S-o anini în păr la fine
Să te faci ispititoare.

M-oiu găti și eu atunci
Ușurat de gânduri grele,
Să înșir mărgelile roșii
Pe grumazul mândrei mele.

VOLBURĂ POIANA

O O O

Vedere dela congresul bisericesc din Alba-Iulia:
O parte a orașului privită din turnul bisericeii din Maieri.

VIAȚA LA PARIS

Bandiții francezi și haiducii români. — Luptă în jurul unui tablou. Artiști din trecut și artiști contemporani. — Ceva despre Rodin.

O nouă revistă pariziană mi-a făcut cinstea să-mi ceară colaborarea. — „Te rog să-mi scrii un articol de actualitate și dacă se poate, cu subiect inedit“ mi-a spus directorul ei, acum câteva zile. I-am răspuns cu un zimbet: — „E vag cuvântul „actualitate“ când el este rostit la Paris. De actualitate este pentru moment banditismul, mai ales dela moartea lui Bonnot și a lui Garnier încoace. O revistă literară, ca aceea pe care voești dă s-o editezi, nu cred să se întindă și pe domeniul senzaționalelor cotidiene.“ — „Și de ce nu? mi-a răspuns directorul. O minte ageră poate preface într'un studiu serios orice chestiune. Uite, mi-ai pomenit de Bonnot și de Garnier: ce ar fi să-mi scrii un articol de psihologie socială, arătând în scurt vârtejul vieții contemporane și cauzele banditismului nostru special, a banditismului anarhic?“ Atunci mi-a venit o idee nouă. Am exclamat: — „Am ceva mai bun în minte. Voi scrie despre haiducii români!“ — „Despre haiducii români? Ce mai e și asta?“ — „O bucată ruptă din istorie. Haiducii români au fost, nu niște bandiți ordinari, ci niște eroi naționali, cam în felul lui Robin Hood. Niciodată nu atacau pe consăngenii lor, ci pe streinii cari le asupreau țara. Și ce luau dela aceștia împărțeau bieților țărani oropsiți de domnia grecească. Ei au fost legiune, și recunoștința neamului românesc le-a eternizat vitejiile în mai multe cântece populare de toată frumusețea. Cu acest prilej voi putea să mă ocup mai de aproape și de sufletul poetic, resemnat și duios al țărânului român, pe care compatrioții nostri îl cunosc așa de puțin și pe care eu îl cunosc așa de aproape. Ce zici de ideea mea, scumpul meu director, face să scriu studiul?“ — „E primit cu entuziasm!“ mi-a răspuns interlocutorul meu, frecându-și mâinile. „La lucru!“

Am o lună în fața mea pentru a sfârși articolul în chestiune. Voi căuta să-l scriu cât mai substanțial posibil. Cunosc foarte bine istoria haiducilor din Regat; dar nu știu dacă ei au existat și în Ardeal. Și aș fi recunoscător dacă vreun cetitor al acestei reviste mi-ar putea da în această privință deslușiri originale și pitorești.

...Actualitatea! Ea are în orașul nostru aceeaș soartă ca și moda: când crezi că ai pus mâna pe ea, dispăre. Evenimentele se succed la Paris cu o iuteală de necrezut.

Pentru moment, e actuală lupta ce se dă între americani și francezi în jurul tabloului *Salomeea* de marele pictor răposat Henri Regnault. Câteva cuvinte asupra acestui nemuritor artist. Henri Regnault avea, în anul 1870, numai vârsta de treizeci de ani și studia la Roma când a izbucnit războiul franco-german. Această glorie a Franței, care dacă ar fi trăit, ar fi ajuns poate să-l întreacă și pe uriașul Delacroix, și-a părăsit studiile și a venit să-și apere patria. În noaptea anului nou, fiind de pază în Bois de Boulogne, un glonte prusian i-a găurit tâmpla. El a fost găsit dimineața în stare de cadavru, întins pe o grămadă de frunze moarte. O carieră rară și-a aflat astfel sfârșitul.

Și fiindcă a murit așa de tânăr e lesne de închipuit că pânzele pe cari Regnault le-a lăsat în urmă-i nu sunt număroase. Printre ele se află și *Salomeea*, un capo-d'operă al picturii universale, care s-a pus în vânzare acum cinci zile, aici la Paris. Statul francez a voit s-o cumpere pentru Muzeul Luvrului și a oferit pentru ea suma de 370.000 de franci. Dar un mare negustor

de tablouri din New-York a dobândit-o pentru prețul de o jumătate de milion. Fapta aceasta a produs printre francezi o mică revoluție. În timp de douăzeci și patru de ore s-a adunat prin colectă publică o sumă de 600.000 franci, care a fost oferită americanului pentru a renunța la tabloului lui Regnault. Până acum el nu și-a spus încă cuvântul; se crede însă că admirabila pânză va rămâne în Franța.

Vorbind de pânze și de artiști, nu cred rău să pomenesc că Parisul geme de expoziții de pictură și de sculptură. — „E grozav de supra-încărcat Luvrul dvoastră!“ îmi spune mai eri dl Sextil Pușcariu, care a venit pentru câteva săptămâni la Paris. E încărcat, o recunosc, dar numai de acest belșug de capo-d'opere nu se plâng francezii. Localuri se pot amenaja câte vrei, numai să ai ce pune într'însele. Dealtmintearea statul francez departe de a se vâeta de mulțimea de artiști care expun fără încetare, caută să încurajeze și să ajute din răspuseri pe cei talentați. Mereu le cumpără tablouri și statui, iar particularii îi urmează pilda. Grijă cea mare a parizianului este de a număra în orașul lor cât mai puțini artiști muritori de foame. Mai zilele trecute s-a vândut în sala Drouot o cupă de cristal din veacul al șasesprezecelea, admirabil cizelată, pentru suma de 64.000 lei. Faptul acesta a fost prilejul unei campanii de presă care n-a încetat încă. Departe de a-i blama pe cei bogați fiindcă apreciază arta celor răposăți, intelectualii francezi le atrag atenția asupra unui punct interesant. „E frumos ce faceți dvoastră — scriu ei — dar nu trebuie să uitați că artiștii din trecut au reușit să lase opere așa de admirabile, mai ales fiindcă erau ajutați de puternicii de pe atunci. Nu ajunge ca să plătești cu 64.000 franci o cupă de cristal de zece centimetri înălțime, pentru a fi intitulat prieten ai artei. Ci datoria dvoastră mai e și alta. Aceea de a nu vă desinteresa și de artiștii contemporani printre cari se află poate talente tot așa de mari ca și în trecut, dar cari se sbat în mizerie fiindcă le ignorați opera, căci mania zilelor noastre este de a ne închipui că numai lucrurile vechi au valoare. Și credința aceasta răspândită de americani devine un snobism primejdios.“

Cam astfel scriu gazetele de aici și veți admite că au dreptate. Dacă ați ști câte milioane se cheltuiesc zilnic la Paris pentru mobile vechi! Și sunt așa de căutate mobilele vechi, încât anticvarii neavând destule autentice spre a-și satisface clienții, plătesc ca să li se facă mobile false, imitând stilurile „Régence“ și „Pom-

Vedere dela congresul bisericesc din Alba-Iulia: O parte a orașului, privită din turnul bisericii din Maieri.

padour". Iar bietii artiști cari le lucrează, sunt nevoiți să-și cheltuiască talentul în imitari servile și sterile, când ei au poate concepțiuni originale, cari să nu fie mai prejos de modelele pe cari le contrafac.

Ar fi totuș pueril să ne închipuim că va veni o vreme când nu vor mai fi artiști și scriitori de talent bătuti de mizerie. Există un destin al artiștilor, după cum există un destin individual. Cele mai luminoase genii au îndurat lipsuri, după cum ne dovedește ușor istoria artiștilor mari. Am aflat nu de mult, dintr'un articol de revistă, că Rodin, marele Rodin, acest colos al sculpturei, ale cărui opere ating azi prețuri fenomenale, lucră prin preajma anului 1880 la porțelanăria din Sèvres, unde era plătită cu trei franci ora. Și să nu uitați că astăzi Rodin are mai bine de șaptezeci și cinci de ani; prin urmare, maestrul avea vrăsta de patruzeci și cinci de ani, fără ca geniul lui să fi fost recunoscut. Constatarea aceasta poate să fie pentru artiști o mare încurajare, un sentiment al voinței; ceea ce nu o împiedecă însă de a fi și de o mare tristeță!

Paris, Iunie.

ADRIAN CORBUL

O O O

MISTERUL POETULUI

Roman de ANTONIO FOGAZZARO

Trad. din italienește de: D. TOMESCU

— 19 —

Mi-aduc aminte de cântecul limpede al unei ciocârlii, pierdută undeva, departe, în imensitatea văzduhului senin. Violet se opri, ca și cum ar fi vrut s-o asculte. Ceilalți discută în timpul asta, dacă e bine se coboare de-a dreptul în Eichstätt, sau să apuce la dreapta și să coboare prin Parkhaus și Anlagen.

— Mă tem — zise Violet — că va trebui să odihnesc puțin la Parkhaus. Sunt tare obosită.

Văzui însă numai decât, că nu era vorba numai de oboseală. Logodnicul ei, jumătate aiurit, se uită când la ea, când la fratele său, și nu știă ce să facă; vedeam bine că-i era teamă, ca nu cumva s-o supere printr'un prea mare exces de zel, pe când eu suferiam cumplit, fiind nevoit să mă arăt mereu nepăsător. Violet dori să se odihnească puțin și se opri în drum, răzimându-se de surorile von Dobra.

Nu spuneă de loc ce are, dar simția nevoe să se opriască la fiecare doi pași. D-na Treuberg șopti bătrânului Topler, c'ar fi bine să se cheme un medic sus la Parkhaus. Topler își ridică ochii spre cer.

Vom coborî împreună — îmi zise. — O să-i însoțim acum până aproape de Parkhaus și pe urmă vom apuca amândoi spre *Anlagen*.

Luându-mi rămas bun dela mica societate, spusei Violetei c'aveam să mai rămân poate câteva zile în Eichstätt și că nădăjduesc s-o revăd pe deplin sănătoasă. Îmi răspunse că-i oaspetele dnei Treuberg, de care fusesem poftit mai înainte s-o vizitez. Abia apucărăm să fim singuri, și Topler începui să bombăniască încet, mergând încovoiat, cu ochii în pământ. — Oh, ce nătărău! Ce nătărău! Ce nătărău stupid!

N'aveam deloc de gând să-l întreb despre cine vorbește; eram copleșit de-o adâncă mâhnire și mă gân-

deam numai și numai în ce chip aş putea căpăta numai decât informațiile dorite. Îl întrebai atunci cu un ton cât se poate de nepăsător, dacă domnișoara suferă de vreo boală.

— Dar nu vedeți? — îmi răspunse el mâniat, ca și cum l-aș fi jignit. — N'ați văzut? N'ați băgat de seamă? Nu înțelegeți că nu poate merge? Și fratele meu vreă s-o iea de nevastă cu sila! Să nu-i zici nătărău? — Oh, nu! — exclamai eu.

— Cum nu? — strigă Topler. — Cum, nu, dacă ea mai de grabă m'ar lua pe mine în căsătorie decât pe el?

Nu putui nici cel puțin să zâmbesc.

— Hotărît — reluă el. — Pentru dânsul se înțelege, are respect; în toată Bavaria nu găsești două caractere de aur ca fratele meu; pentru mine însă are simpatie.

Nu-mi plăcu să mă amestec în aceste intimități. Eram nestrămutat în hotărârea pe care-o împărtășisem și Violetei, de-a le arată intențiunile mele; dar încă nu era timpul nimerit, și totdeauna socotiam că nu e cavaleresc, să mă folosesc de prostia lui Topler, ca să capăt dela el informațiuni cu caracter intim. Nu mai zisei, prin urmare nimic, și coborîrăm în liniște.

Ieșind dintr'o pădurice deasă de fagi tineri, și zăbind valea liniștită a râului Altmühl și cele dintâi case din Eichstätt, îmi veniră în minte cuvintele Violetei, dela Belvedere, despre micul oraș german, unde-o chemă destinul. Nu l-aș fi crezut așa de îndepărtat de lume, așa de ascuns și de dosit în mijlocul unor dealuri atât de pustii. Când văzui, supt muntele pleșuv din fața noastră, zidul crenelat care încinge orașul, și jos, la picioarele mele, turnurile catedralei, când străbătui aproape tot povârnișul, fără să întâlnesc nici o tipenie de om, fără s'aud vreun sgomot de roate, sau vreun svon de muncă, răsări atunci în mine gândul, că acest loc e legat de-o soartă tristă și solemnă.

Ajungând în fundul văii, unde plopi uriași se înșiruiesc des pe țărmul apelor limpezi ale râului, trecând peste podețul îngust care leagă cele două țărmuri, singuraticul orașel îmi părui mai puțin trist, și gândii, că în sânul lui s'ar putea prea bine ascunde, după vechiul precept, o viață fericită. Mă despărții de tovarășul meu în poarta hotelului Vulturul negru unde mă așteptă bagajul meu. Erau orele aproape două și Topler îmi făgădui că avea să-mi deie vești, chiar în seara aceea, despre miss Yves.

XVII.

Reaua stare a missei Yves, o atribuiam emoției prin care trecuse și efortării ce desfășurase ca să o înăbușe, ceea ce mă făcea să nădăjduesc că încurând o să se întremeze.

Singur, într-o cameră de hotel, mă gândiam la starea mea. Când voi putea să văd pe Violet? Când va fi nimerit să vorbesc doctorului Topler? — pentru că lui aveam de gând să-i mărturisesc totul; ceea ce l-auzisem zicând despre căsătoria fratelui său îmi insuflase un nou curaj. Mă gândii și la cei de acasă, că-

roră nu le scrisesem nimic, mă gândii la uimirea fratelui meu, când va vedea că-i vine o scrisoare tocmai din Eichstätt; mă gândii la funcțiunile publice pe care le aveam în orașul meu și pe care aș fi fost nevoit să le las în părăsire, dacă nesiguranța în care mă găsisam acum ar mai fi dăinuit mult. Simțiam în sufletul meu o adâncă părere de rău, dar îmi zisei, numai decât, că mai curând, sau mai târziu, viața mea sau avea să câștige în energie și în ardoare, sau avea să se prăbușască. În chipul acesta îmi potolii conștiința, așa cum face oricine, când și-o simte turburată; și deși, mijlocul pe care l-am întrebuințat era din cele mai de rând și dintre cele mai amăgitoare, totuși, pot să spun cu toată tăria, că am desfășurat o nețărmită credință.

Trebuința sufletească de-a vorbi cu Violet, precum și dorința de-a ști și ea cândva, care au fost, după întâlnirea noastră, gândurile și simțirea mea, mă îndemnară să scriu într'un caet, tovarășul meu credincios, ceea ce urmează:

„Eichstätt, hotelul Vulturul negru, 11 Maiu 1872.

„Draga mea, sunt tot cu tine. Îmi închid ochii și-mi silesc sufletul să se piardă în cel mai deplin și mai puternic avânt. Poate că mă simți, în clipa asta, și poate că te simți înviorată! O! dar cât e de slab spiritul omenesc! Nu pot să înfrunt această sfortare lăuntrică: din nou mă năpădesc senzațiile prezente, ceea ce-mi pricinuește o adâncă întristare, ca și cum în lăuntrul meu s-ar fi prăbușit aripile pe care m-am înălțat o clipă. Trebuia să zic: cât e de slab spiritul meu! Numai acum însă bag de seamă, că deșertăciunea egoistă a ținut să se exprime în celalalt chip.

„Sunt un om slab, sunt un om deșert. Lumea nu crede lucrul acesta, dar ce-mi pasă mie de lume? Ție, ție ți-o spun, ție, care mă iubești. Mă chinuiește gândul, că tu nu știi, cu toate scrisorile mele, cât de sărac și de neputincios e sufletul meu. Cât am să mă simt de ușor și de liniștit, după ce-ți voi fi spus tot, tot, și tu, totuși, mă vei iubi înainte! Va fi atunci ca o arătare a vieții viitoare, după cea din urmă iertare.

„Doamne, gândul ăsta, nici mie însumi nu îndrăznesc să mi-l spun! Te văd, uite, recitind aceste șire, după lungi, nesfârșiți ani de fericire, când nu vei mai avea despre mine decât amintirea și nădejdea. Oare, acesta să fie locul, unde tu vei lăsa să pice o lacrimă din ochii tăi?

„Svâcnire de inimă, foc, iubire, prefă-te în viers!
Pătrunde în ochii dulci ai ei, înfige-te
În inima-i credincioasă, topește-te acolo,
Și purcede înapoi tot svâcnire, foc și iubire“.

Mai târziu eșii din hotel, nu fără speranța nebună de-a întâlni pe cei cari ar veni dela Parkhaus; nu văzui pe nimeni. Înainte de-a eși, întrebam unde locuiește familia Treuberg. Mi se arătă o casă din Rossmarkt, mică, scundă și drăguță; în fundul străzii, se ridica deasupra coperișelor spatele verde al unei coline. Nu văzui alt semn de viață, decât ferestrele deschise din rândul de jos. Întorcându-mă prin Residenzstrasse, mă

oprii în umbra unei grădini să ascult murmurul dulce al unei fântăni, singurul glas din strada aceea pustie. Îmi uitasem că-i Duminecă. Îmi veni atunci gândul, că omul n-ar trebui să se lase rob al iubirii, și mi-adusei aminte de cuvintele unei cărți, pe care dela vârsta de douăzeci de ani o port cu mine, oriunde mă duc, a-nume *Essays* a lordului Bacon. Îmi zisei însă numai decât, că vorbele *Înțeleptului despre iubire* nu erau nimerite pentru iubirea mea, menită să trezească floarea de agav.

Pe-atunci, în sufletul meu era numai furtună și vrajbă; totul era o prefacere înfrigurată, pe care alții o săvârșiau în lăuntrul meu și în fața căreia eu însumi rămâneam uimit; simțiam, în mine, ascunsă zămislire a atâtor gânduri și atâtor noi simțiri, și până și ochii mei părea că încep să vadă într'un chip cu totul deosebit.

Spre sară eșii din nou, și mă întâlnii cu doctorul Topler, care tocmai venia să-mi vestească sosirea missei Yves, a cărei indispoziție fusese cu totul trecătoare. Mă întrebă dacă mă simt bine la *Vulturul negru* și mă rugă să-l însoțesc până acasă.

— Dvoastră îmi placeți foarte mult, domnule poet, — zise el *ex abrupto*. — Dar ce naiba căutați aici la Eichstätt?

„Cum? — adăogă repede, văzându-mă că stau la îndoială.

„Dvoastră n-ați pune aceeași întrebare unui prieten al dvoastră?

— Cred — răspunsei eu — că am să vă spun de ce am venit aici, dar nu acum.

Doctorul Topler se opri în loc, ca un patruped curios, sprijinindu-se în baston și 'n umbrelă și uitându-se lung la mine, fără să zică nimic; apoi, porni din nou.

Locuia împreună cu fratele său, lângă monumentul episcopului sf. Villibald. Mă rugă să urc.

„Cred că fratele meu e dus la familia Treuberg, — zise el. — Sunt așteptat și eu să iau ceaiul, dar nu mă duc.

Nu pot să sufăr nici ceaiul și nici pe stăpânul casei. Am văzut astădimineață că vă place muzica mult și aș vrea să vă fac puțină muzică italiană.

Niciodată nu voi putea să uit mutra bătrânului încovoiat de spate, care-și plimbă nasul său lung, la dreapta și la stânga, deasupra clapelor, după mișcarea gravă și sprintenă a mânilor. Degetele acelea uscățive, agățate de clape ca niște croșete, părănd aproape că nici nu se mișcă, înfiripau o muzică domoală, senină, cu câteva note de pasiune și de veselie.

Din când în când esclamam: — Frumos!, iar el radea tăcut, cântând înainte; apoi, în timpul cântării mă întrebă: — Știți de cine e? Știți de cine e? — Îi spuneam numele vreunui dintre maeștrii noștri vechi. Radea, cânta înainte, și nu răspundea.

— *Toplerus* — îmi zise el la urmă, după ce sfârși bucata. — *Toplerus senior*, pianist de sat.

Cred, că în sara aceea, am cucerit în întregime inima prietenului meu. Muzica lui, așa de frumoasă, nu era originală; nu e lucru greu, pentru un compozitor

de talent, care-i familiarizat cu operele celor dintâi clasici ai noștri, să scrie în așa fel, încât să amăgiască pe un diletant; eu însă, luat așa, pe neașteptate, mărturisesc c'am rămas uimit.

Topler eră fericit, și-mi mai cântă apoi nu știu câte *suonate* și *toccate*. Cea din urmă bucată fu un *scherzo capriccioso*, intitulat *Nonnenschlacht* — bătae de călugărițe, — pe care Topler mi-o tălmăci în timpul cântării. De acū înainte începea să se întunece. Când muriră cele din urmă note grave, care închipuiau muștrările răgușite ale bătrânei stărițe, și pe care Topler le acompania cu niște groaznice lătrături, îndrăznii să-l rog, să-mi lămurească o nedumerire: să-mi spună a-nume dacă nu cumva e preot.

— Nu — răspuse el grav — am vrut să mă fac odată, dar n'am fost vrednic pentru așa ceva.

Mai mult de atât, nu-mi spuse, și mai mult de atât n'am putut să aflu niciodată.

Porunci să ne aducă o lumânare și cafeaua, închipuindu-și că-mi oferă cu asta un dar distins. Cafeaua, într'adevăr, eră foarte rea, dar nu-mi părea să mă lege tot mai mult de Topler, care, din partea sa, îmi mărturisise că-i foarte fericit, putând să steie de vorbă cu un italian.

— Cu dvoastră mă potrivesc — zise el — mai mult decât cu mulți alți compatrioți ai mei.

Puțin după aceea, sosi și fratele său dela familia Treuberg.

Miss Yves se află bine; totuș, logodnicul părea foarte îngrijorat și se retrase numai decât. Mă sculai și eu să plec; bătrânul meu prieten însă mă opri. El cercetase pe fratele său cu luareaminte a unui tată și nu putu să-și ascundă neliniștea. Îmi spuse că fratele său nu se simte bine, și-mi ceru voe să se ducă puțin până la el. Când se întoarse, aveă o înfățișare mai mult înciudată, decât tristă.

— E ceva rău? — întrebai eu.

— Oh, nu, nu, *eine alte Geschichte* — poveste veche.

Un restimp, tăcurăm amândoi; apoi, în cele din urmă, Topler îmi dete voe să plec.

Înainte de-a mă întoarce la hotel, trecui pe sub ferestrele iluminate ale casei Treuberg, și mă uitai mult la poarta pe care aveam să intru a doua zi.

— urmează —

OOO

STROFE

Mare, mare, larg de mare
De ce luntrea nu mi-o 'neci,
Ca sub unda-ți călătoare
Urma să mi-o perd pe veci?

Urma să mi-o perd și dorul...
Pe întinderea-ți pustie
Locul, unde mi-e mormântul
Nime-n lume să nu știe.

I. Bura.

De-am spune adevărul...

Una dintre cele mai mari gazete ale Americii, „Newyork-Herald“, a adresat unui însemnat număr de savanți și politicieni întrebarea: ce-ar fi, dacă am spune numai douăzeci și patru de ore adevărul? A primit diferite răspunsuri, din care reiasă însă deopotrivă, că a spune adevărul și numai 24 de ore, înseamnă să răstorni lumea din mersul ei de veacuri și să produci o învălmășală și o anarhie pe toată linia. „Primul rezultat ar fi — a răspuns la întrebarea gazetei savantul american Chauncey Depew — că cel ce ar spune adevărul, și-ar amuți toți prietenii. O mulțime de case comerciale, sprijinite pe credit, s-ar duce pe copcă, cari de altcum păstrând un nume bun, poate ar înflori și ar progresa. Dar apoi politicianii ambițioși! Ce ocazie ar aveă într-o realizarea planurilor lor mărețe! Dar s-ar face reciproc imposibili. Dragostea a o mulțime de femei s-ar nimici, știindu-li-se taina, care de altcum ar ieși poate la iveală numai în decursul unei căsnicii îndelungate. În zilele de nebuni ar trebui internați cu mult mai mulți oameni, decât ar încăpea.

Cel mai mare rău însă ar fi, dacă s-ar spune adevărul și numai douăzeci și patru de ore, că ar izbucni îndată anarhia socială“.

Întrebarea pusă de gazeta americană se poate, firește, comentă în foarte multe chipuri și s-ar putea da la ea o mulțime de răspunsuri. Acesta dat de savantul Chauncey Depew, pe care l-am reprodus, ar fi poate dintre cele mai multe, câtă vreme concretizează mai bine urmările mărturisirii adevărului și numai 24 de ore. Când am cetit întrebarea aceasta și răspunsurile la ea, m-am gândit și eu pentru un moment, că într'adevăr ce s-ar întâmplă, dacă s-ar spune o zi și-o noapte numai adevăr și minciuna ar amuți? M-am cutremurat, de câte mi-au trecut în clipa aceea prin minte. Mi-am pus apoi o altă întrebare: e bine să spunem adevărul? Fără doar și poate, că da. Dar — și îndată ce spun acest dar, veți înțelege, că mă 'ndoiesc — numai între anumite împrejurări și între anumite condiții. Afirmarea minciunii e și ea o trebuință a vieții și e o condiție dintre cele mai puternice a fericirii. Adevărul de multeori e prea crud, și doare atât de mult, dacă-l spui,

că mai degrabă strici, decât ajuți. Să spui adevărul, când o reclamă momentul, când prevezi, că ascunzându-l, promovezi interese mârșave, contribui mult-puțin la nașterea unor dezastre, cari amenință pe mai mulți; să-l spui, de câteori crezi, că ascunzându-l, se naște din el un rău, izvor la mai multe rele. Ascunde-l însă, sau nu, retaci-l când prin asta nu faci nici un rău, nu strici nimă-nui, ci poate tocmai ajuți, tocmai procuri o clipă de mulțumire. Morala însăș doar împarte minciuna în vreo 3—4 categorii, printre cari admite și minciuna necesită, pe care nici pe departe n-o condamnă cu atâta asprime, ca pe cea provenită din reavoință de pildă.

La urma urmelor eu aflu mult adevăr în minciuna însăș. Și de multeori mie mi se pare adevărată afirmația aceea, că pe rotogolul acesta sunt toate minciuna. Pe tema aceasta ai putea discuta mult și departe tot n-ai ajunge. Spune de pildă, să înceteze minciuna convențională! Ce te-ai face atunci; oare ar mai fi chip și modru să ieși în lume, să te înțelegi cu oamenii? Dăm un esemplu simplu. Ești într-o societate, la mese. Se 'ncinge o discuție vie, vorbesc

pe 'ntrecute dame, domni, tu însă stai rezimat de speteaza scaunului tău, slobozi fum vinețiu din țigaretă, închizi pe jumătate ochii și-ascuți ce se petrece în jurul tău. În urechi îți sună frânturi de vorbe, auzi un zgomot ciudat, o simfonie bizară, alcătuită din atâtea și atâtea sunete. Deodată se face liniște. A luat cuvântul un domn venerabil, încăruntat în merite, și vorbește potolit și mulcom. Vorba îi fură pe toți și ascultă toată lumea cu băgare de seamă. Dar spune lucruri neesacte, susține afirmații greșite, mistifică. Auzi și tu toate vorbele lui și te supără lucrul acesta. Indignat, te ridici de pe scaun și spui venerabilului: vorbești prostii, domnule! Ei, ce te-ai făcut atunci? Ai făcut un lucru cuminte, ai făcut un lucru bun, ai făcut în ultima analiză un lucru moral? Firește, că nu! Vorba ta va naște o vie indignare și vei produce o mulțime de revolte! Și pentru ce? Pentru că ai spus adevărul, l-ai spus atunci, când nu eră nevoie să-l spui, când îl puteai foarte bine retăcea.

Eu socot, că nici nu e de atâtea înșămănătate în viață, să spui, ori nu adevărul? Mai de înșămănătate e să ști când să spui minciuna și când adevărul. Dacă vei pricepe odată arta aceasta, pe care numai din viață o poți învăța, poți face mult mai mult bine, decât ținând morțiș la adevăr, care e atât de relativ la urma urmelor.

Florile dalbe...

— Poezii de I. U. Soricu. —

Volumul lui I. U. Soricu l-am așteptat ca să am la îndemână într'un mănunchiu poeziile acestui tânăr scriitor talentat și productiv. Cum răsfoiesc prin el filă după filă, cetind rândurile dese și îngrijite, puterea și sentimentul sădit în fiecare șir, mă înduioșează, mă însuflețește și simt sufletul poetului atât de apropiat de al meu. Imagini trezite îmi stăruie în suflet ca o lumină și, vrând nevrând, simt cum mi se închiagă în minte frânturi din versurile cetite. Poezia lui I. U. Soricu e întotdeauna plină de sentiment — ca fond, și neescepționabilă — ca formă. Are ceva din avântul poeziei lui Cerna; dar în aceeași vreme e par'că mai închegată și mai chibzuită. Cele câteva poezii în formă populară, par în haina lor măiastră naturală în mijlocul celorlalte poezii în formă artistică, ca o doină tânguitoare smulsă din fluerul unui meșter cioban între compozițiile artistice ale cutărui ma-

estru. Frumoasă și una și alta, dar de sufletul meu sânt par'că mai aproape aceste adevărate „flori dalbe“, cari sunt cele mai fermecătoare mărgăritare ale volumului. Versurile:

*Cucule, haiducule
Tu pribeag și eu pribeag,
Drag mi-e codrul verde, drag.*

*Vino să ne 'mprietinim
Și-amândoi să haiducim,
Să pornim în zori de zi
Văile când s-or trezi,
De ne-or da, de nu ne-or da,
Noi cu sila vom lua:
Gîngășia florilor
Și surisul zorilor,
Iarmecul seninului,
Chipul alb al crinului,
Aurul ponoarelor,
Șoaptele izvoarelor
Să le ducem dragei mele
Pentru buze subțirele!...*

sunt nu numai ca formă ci și ca sentiment și ca gîngășie de toată frumusețea. —

Volumul cu o admirabilă coperită, pe hârtie fină, costă 2 cor. plus 20 bani porto și se poate comanda la „Librăria Națională“ din Orăștie, Szászváros.

0 0 0

Cărți primite la redacție:

- D. Tomescu: Acțiunea naționalistă, 1'50.
D. Moruzzi: Pribeagi în țară răpită, roman din viața socială din Basarabia, 3'.
Nigrim: Beț a morții, conferință, 0'75.
E. Vincler: Povestiri morale pentru copii, trad. 1'25.
I. U. Soricu: Florile dalbe, poezii, 2'.
D. Furtună: Izvodiri din bătrâni, pov. 1'25.
H. Stahl: Dela manevre, schițe, 1'50.
D. Munteanu-Râmnic: Pentru Basarabia 1'.
D. Munteanu-Râmnic: Inventatori și întemeietori de industrie, 0'30.
R. Prișcu și D. Mușlea: Povestiri pentru copii, Il. 0'12.

0 0 0

Scriitori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

N. B. S. Am cetit cu multă atențiune, cum ni-ați cerut, lucrarea Dvoastră, dar n-am aflat în ea nimic interesant. Poate c-ați putea scrie lucruri mai bune, dacă ați cerca cu alte subiecle. Genul acesta e foarte ingrat și e așa de subiectiv, încât mult talent trebuie să ai, ca să dai lucruri bune.

T. D. Ș. Nu le putem publica. Sunt lucrări fără valoare, încercări de diletant.

A. I. C. Nu merge. Nu ții cont deloc de ritm și înșirați cuvinte fără de înțeles.

N. Tomici. Nu putem primi propunerea Dv. Nepublicabilă.

A. C. N. „Părăușul“ a fost publicată în *Amicul Tinerimei*, apoi în *Foia Intersantă*; credem deci, că-i de prisos so mai publicăm și noi.

Încercări. Poeziile slabe. Vesa n-are nimic interesant, stilul e fără viață, fără colorit. Traducerea cu puțină ciselare s-ar putea publica în vreun jurnal.

C. G. Munteanu. De astă dată nu putem împlini dorința Dtale. Poate altceva. Cele trimise ni-se par cam slabe.

0 0 0

GHICITURI

Ghicitura ilustrată din numărul trecut al revistei noastre au deslegat-o: Letiția și Elena Teaha, Drina Brădiceanu, Hortense Cristea, Octavian Mironovici, Alexandrina Chicomban, Cornelia Pelle, Victor Belu, Alexandru Moldovan, Ioan Frâncu, Stefan Perian, Eugen a N. Russu, Emil Henteș, Anuța Sima, Mircea Cioran, Marioara Popu, Cornelia Chibulcutean, Regi-nuța Roman, Aurica Peicu, Lucreția Popovici, Octavia Gabor, Remus Perian, Ana Jula, Corneliu Trailescu, Viorica Furdul, Letiția Tucra, Ioan Lucaciu, Mariți Rusu, Zaharie Pop, N. B. Stănilă, Constantin A. Partene, Victoria Jourca, Sabina Minișan, Petronela Fulea, Aurora Telescu, Ioan Pop, Lucia Moșoiu, Leontina Bancu, Miți Ștefanuțiu, Leonida Bancu, Septimia Teculescu, Dr. Nicolae Schiau, George Hulpusiu, Dumitru Sighiartău, Valeriu Maximilian, Alecsandru Sabău.

Premiile le-au câștigat: Hortense Cristea, Orăștie; Lucia Moșoiu, Bran; Lucreția Popovici, Geoagiu.

Deslegarea e:

*Eu mă duc, codrul rămâne,
Plânge frunza după mine.*

Deslegarea ghicirii acestora să ni se comunice până în 20 l. c.

Depozit românesc

de

PIANE ȘI ARMONIURI

în Sibiiu, str. Cisnădiei 7.

Piane și pianine din cele mai bune fabrici din Austria și Germania, în nuc mas sau poleit, în lemn negru, mahagon, palisandru veritabil, construcțiune modernă, cadru panceraț, agrafe, moderator etc., — se pot cumpără cu preț foarte favorabil în depozitul meu. Transportul și pachetarea sunt gratuite. Școalele, reuniunile de cântări și alte instituții culturale primesc favor special.

Armoniuri de școală
bune și solid lucrate.

Rog sprijinul onoratului public român.

Cu distinsă stimă

TIMOTEI POPOVICI,

profesor de muzică

Sibiiu—Nagyszeben

Strada Cisnădiei 7.

5-20